

**EURASIA
CENTER**

Eurázsia
Központ

Elemzések

**A diktatúra és a korrupt képviseleti demokrácia
utáni új Tunézia elnöke: Kaisz Szaied**

Sárkány László

EK/2025/30.

Eurázsia Központ

Elemzések

Kiadó:

Eurázsia Központ

Szerkesztő:

Dr. Horváth Levente

A kiadó elérhetősége:

1117 Budapest, Infopark sétány 1.

eurasiacenter@nje.hu

<https://eurasiacenter.hu/>

Kiadásért felelős személy:

Dr. Horváth Levente, igazgató

Jelen elemzés és annak következtetései kizárólag a szerzők magánvéleményét tükrözik és nem tekinthetők a **Eurázsia Központ** álláspontjának.

EURÁZSIA KÖZPONT

Budapest 2025.

© Eurázsia Központ, Neumann János Egyetem

ISSN 2939-550X

A DIKTATÚRA ÉS A KORRUPT KÉPVISELETI DEMOKRÁCIA UTÁNI ÚJ TUNÉZIA ELNÖKE: KAISZ SZAIED

Sárkány László

[2022. július 25.](#)-én elsöprő többséggel igent mondtak népszavazáson az új tunéziai alkotmányra, mely kimondja, hogy a köztársaság elnöke gyakorolja a végrehajtó hatalmat. Tunézia elnöke, Kaisz Szaied ezzel felhatalmazást kapott a 2014. évi alkotmány által létrehozott képviseleti demokrácia önhatalmának és azzal való visszaéléseknek a megbontására, hogy rendeleti kormányzással hozzáfogjon a megbuktatott diktatúra, majd a korrupt képviseleti demokrácia által okozott károk felszámolásához, az észak-afrikai ország válságkezeléséhez és fellendítéséhez. Mindezt az iszlám alapelvein nyugvó, jogot és igazságot helyreállítani hivatott végrehajtói hatalommal felruházva, személyiségéből, mérsékelt és mély vallásosságából és jogászprofesszori mivoltából is következően teszi töretlenül Kaisz Szaied elnök. Az állami szuverenitást a népszuverenitással ötvözve az iszlám demokrácia középútját járja Tunézia a kettő véglelet elutasítva, melyek az erőszakos iszlamizmus és a vallási iránytűnélküliség szekularizmus, a diktatúra és a korrupt képviseleti demokrácia.

Kulcsszavak: *Tunézia, végrehajtó hatalom, köztársaság elnöke, Kaisz Szaied, rendeleti kormányzás, jog és igazságosság, iszlám alapelvek, állami szuverenitás, népszuverenitás, iszlám demokrácia, iszlamizmus, szekularizmus, diktatúra, képviseleti demokrácia*

Abstract

On [July 25, 2022](#), a referendum overwhelmingly approved the new Tunisian constitution, which states that the President of the Republic exercises executive power. Tunisian President Kais Saied was thus authorized to dismantle the autonomy and abuses of the representative democracy established by the 2014 constitution, to use government by decree to eliminate the damage caused by the overthrown dictatorship and then the corrupt representative democracy, and to manage the crisis and boost the North African country. President Kais Saied does

all this unwaveringly, endowed with executive power based on the principles of Islam and designed to restore law and justice, and as a result of his personality, moderate and deep religiosity, and his past as a conscientious law professor. Combining state sovereignty with popular sovereignty, Tunisia walks the middle path of Islamic democracy, rejecting the two extremes of violent Islamism and secularism, dictatorship and corrupt representative democracy.

Keywords: *Tunisia, executive power, President of the Republic, Kais Saied, government by decree, law and justice, principles of Islam, state sovereignty, popular sovereignty, Islamic democracy, Islamism, secularism, dictatorship, representative democracy*

Bevezetés

A Tunéziai Köztársaság elnöke (arabul: *Ra'isz al-Dzsumhúriyya at-Túnisziyya*), [végrehajtó államfő](#), aki a tunéziai fegyveres erők főparancsnoki tisztségét is betölti. A végrehajtó hatalom fő letéteményese tehát nem a miniszterelnök vezette kormány, hanem az államfő, aki a kormány segítségével gyakorolja a végrehajtó hatalmat egy elnöki rendszerben. Az alkotmány értelmében az elnököt közvetlen és általános választójog alapján ötéves időtartamra választják, amely egyszer megújítható.

Kaisz Szaied (1958. február 22.) korábbi jogászprofesszor, egyetemi tanár, 2019 óta Tunézia ötödik, történelmi jelentőségű elnöke. Az egyszerű és fegyelmezett életmódot folytató államférfinek mind személyisége, mind eddigi életpályája és annak követése figyelmet érdemel.

Miután az 1980-as évek óta különféle jogi és tudományos pozíciókban dolgozott, Szaied független szociálkonzervatívként csatlakozott a 2019-es elnökválasztáshoz, akit az Ennahda is támogatott a politikai spektrumban. Az Ennahda Mozgalom, arabul: *Harakatu n-Nahda* „Megújulás/Felébredés Mozgalom”, egy önálló felfogású [iszlám demokratikus](#) politikai párt Tunéziában, mely deklaráltan [nem iszlamista](#).¹

Rövid kampányolást követően a választások második fordulóját a szavazatok 72,71%-ával nyerte meg Kaisz Szaied és 2019. október 23-án letette az [elnöki esküt](#). Párt és jelentős finanszírozás nélkül nyerte meg a választásokat a fiatalok

támogatásának hullámával, akik mindenekelőtt becsületes és elvhű vezetőknek tekintik Szaiedet, aki a nemzet jövőjének kulcsát kínálja nekik.

Szaied makulátlan profilja szöges ellentétben áll [elődjével](#), a „tunéziai Berlusconi” néven elhíresült Nabil Karouival, akit azon év augusztusának végén tartóztattak le pénzmosás és adócsalás vádjával. Az új elnök semmilyen nagy párttól vagy külföldről, nevezetesen a jobb módú arab öböl menti országoktól nem kapott finanszírozást, és ez bármiféle gyanú fölé helyezte őt.

Kaisz Szaied életútja az államelnöki hivatalig

A nép nyelvén „Robotzsarunak” is [nevezett](#) elnök a Cap Bon félszigeten található, tengerparti Beni Khiarban született 1958. február 22.-én. Édesanyja, művelt, tanult háziasszony. Családja meglehetősen szerény származás mellett is értelmiségi és a középosztály tagja. Apai nagybátyja, Hicham Saïed Tunézia első gyermeksebésze volt, aki arról vált [ismertté](#), hogy az 1970-es években két szíami ikerpárt választott szét.

Kaisz Szaied középiskolai tanulmányait Tunézia fővárosában végezte egy rangos állami intézményben, a Collège Sadikiben, akárcsak előtte a függetlenné vált (1956. március 20.) Tunézia első elnöke (1957-1987), az észak-afrikai ország modernizációjában elévülhetetlen érdemeket szerző Habib Bourguiba (1903. augusztus 3. – 2000. április 6.).

A tuniszi Nemzetközi Alkotmányjogi Akadémia 28 éves végzőse, adjunktus volt Szúszában (Közép-Kelet-Tunézia), ahol rövid ideig egy közjogi tanszéket vezetett. 1999 és 2018 között a tuniszi Jogi és Politikatudományi Karon tanított. Tisztelői továbbra is „Tanár úr” (*professeur*) néven szólítják, míg mások a már említett „Robotzsaru” néven említik – természetesen nem a jelenlétében.

Sajátos megjelenése és beszédmódja mellett egy esemény is hozzájárulhatott e névhez: 2013 nyarán, még egyetemi tanárként egy tunéziai tévécsatorna híradójának vendégeként hirtelen földrengés rázta meg a stúdiót, ami percek alatt tartott. A rengések hevéssége ellenére az akkor még „Tanár úr” nyugodtan a helyén maradt, miközben a stáb szétrebbent. [A jelenet](#) széles körben vált ismertté Tunéziában.

Elvhűsége és a jog és igazság melletti kiállása már gyerekkorában [kitűnt](#).

A család, az iszlám kultúrában jellemzően, számára is szent és sérthetetlen. Jellemességéből és habitusából adódóan ezt nem „szentségtelenítette” azzal, hogy rokonokat, csak a vérségi kötelék miatt mások fölé helyezett volna. Példaként megemlítendő testvére, Naoufel, aki kampányának egyik pillére volt, azonban Szaied határozottan kijelentette egy akkori televíziós vitában, hogy soha nem juttatna családtagot pozícióhoz.

Szaied először a 2011-es forradalom utáni években került a nyilvánosság elé, amely megbuktatta és [távozásra készítette](#) a régóta hivatalban lévő elnök-diktátort, Zine el-Abidine Ben Alit, aki szaúd-arábiai [száműzetésben halt](#) meg 2019-ben.²

A diktatúra bukását követő években alkotmányjogi szakértőként gyakran szerepelt Szaied televíziós csatornákon, hogy közérdeklődésre számot tartó kérdéseket magyarázzon, amelyek akkoriban főként az ország 2014-es alkotmányának megszövegezése körül forogtak. A Tuniszi Egyetemen, ahol Szaied az 1990-es évek eleje óta – nem minden évben – oktatott, a diákok elvhű emberként jellemezték, aki szívesen meghallgatta a megalapozott ellenvéleményeket. Ahogy Tunézia egyre súlyosbodó biztonsági helyzettel küzdött 2013-tól kezdve, nem volt szokatlan, hogy egyetemi előadásai helyett inkább azt hallgatta meg, hogyan vélekednek a kialakult helyzetről a diákjai.

A professzorból lett elnök a 2011-es forradalom óta megrendezett parlamenti választásokon sem volt hajlandó szavazni, azzal érvelve, hogy a zárt listás választási rendszer aránytalanul előnyben részesített bizonyos pártokat.

Az új államelnök jelleme az előző, korrupt politikai elit számára fenyegetés; az alkalmatlan képviselők idő előtt visszahívhatóak

A 2019-ben [elnökké](#) megválasztott 61 éves jogászprofesszor nem rendelkezett korábbi politikai tapasztalattal, nem töltött be azt megelőzően hivatalt, és a választási kampányt is rövidre fogta. A politika terén is rövidesen kiderült, hogy nem a hosszú üres beszédeknek, hanem a tűpontos megfogalmazásoknak és a tetteknek az embere.

Szaied politikai víziója olyan átalakító jelleggel bír, hogy fenyegetést jelentett Tunézia politikai elitjére. A megválasztott elnök megígérte, hogy decentralizálja a

kormányzást és azt a folyamatot, amelyen keresztül a képviselők a népgyűlésbe választják a képviselőket. Egy olyan rendszert támogat, amelyben a tunéziaiak először kis helyi tanácsokat választanak, akik ezután regionális képviselőket választanak. Ezeknek a képviselőknek a feladata a nemzeti vezetők meghatározása. E rendszer szerint a parlamenti képviselők mandátuma megszűnhet, ha nem foglalkoznak választóik valós igényeivel.

Az államelnök hatalomgyakorlásának alapját az iszlám alapelvei biztosítják

2022. március 31-én az Elnöki Hivatalban a kormányfőasszonnyal való találkozás során a kamera néhány másodpercig elidőzött egy Korán idézetet megjelenítő kalligrafikus festményen, ami így szól: „*Ha Allah segít meg téged, akkor senki nem győzhet ellened*”(Korán,3:160). Szaied elnök, alázattal és felelősségtudattal viszonyulva a kapott végrehajtó hatalmához, meg van győződve arról, hogy egy nála hatalmasabb erő helyezte őt e pozícióba.

Hivatalba lépését követően egyre világosabbá vált, hogy Szaied egy olyan államférfi, aki számára a hatalom nem cél, hanem eszköz – országa és népe szolgálatára. Nem az látszik, hogy érdeklődne maga a hatalom iránt. Miként diákjai megismerték, nézetei azután is változatlanok maradtak, amióta belépett a közszférába.

Szilárd jellemének köszönhetően a hatalom nem változtatta meg Kaisz Szaied személyiségét. „Ő egyike azon keveseknek, akik mélyreható változást tudnak kínálni, ami nem csupán az addigi hibás-romlott rendszer néhány, felületes kiigazításáról szól.” – [fogalmazott](#) Mohamed Dhia Hammami politikai elemző.

Nem a néphangulatot befolyásolni szándékozó populista, hanem a népe javát szolgálni elhivatott autokrata

Szaied elnököt elvhűként jellemzik az elemzők, a populista leírás korábbi ellenfelére illik, a Qalb Tounes pártját és Nessma tévécsatornáját saját népszerűsítésére felhasználó, fentebb már említett Karouira, a „tunéziai Berlusconi”.

Elnökként Szaied [autokratikus](#) módon – és egyúttal tiszteletben tartva a megelőző években törvénybe foglalt társadalmi szabadságjogokat – irányítja a demokratikus berendezkedést, mely bánásmódot a megelőző évek okozta bajok orvoslása és a jelen kihívásai tettek indokolttá. Ígéretet tett arra, hogy véget vet Tunézia

gazdasági, társadalmi és politikai válságának. [Elnöki projektje](#), amely ötvözi az állami szuverenitást a népszuverenitással,³ azt jelenti, hogy a tunéziai új alkotmánytervezet visszaállítja az elnöki rendszert és mentelmi jogot, valamint széleskörű hatásköröket biztosít az elnökeknek.

A megszavazott új Alkotmány: Tunézia népe jobban bízik a végrehajtó hatalommal felruházott vezetőjében, mint az addigi képviseleti demokrácia elitjében

Elsőprő többséggel fogadták el Tunéziában az elnök egyszemélyes uralmát biztosító alkotmányát. A tunéziai szavazók elsőprő többsége, 94,6 százaléka [igent](#) mondott az új alkotmányra.

A 142 cikket tartalmazó [új tunéziai alkotmány](#) tervezet (francia változata [itt](#)), amire alkotmányos népszavazáson 2022. július 25-én elsőprő többséggel [igent](#) mondtak, kimondja, hogy a köztársaság elnöke gyakorolja a végrehajtó hatalmat. A köztársasági elnök kinevezheti és felmentheti a miniszterelnököt és a kormány többi tagját. Az elnök hatáskörei közé tartozik a magas rangú polgári és katonai pozíciókra kinevezés is a miniszterelnök javaslatára. Az elnöktől lényegében egyetlen állami szerv sem tudja megvonni a bizalmat, így csak az ötévente megrendezett választáson lehet leváltani.

Ezzel alapvetően átalakította az elnök hatáskörét és a parlamenti szerepkört a 2014. évi alkotmány által létrehozott képviseleti demokrácia viszonyában, ez utóbbi visszaéléseit megbontotta, amely az elnök szerint maga volt a „korrupt elit”, mivel a közvetítő testületi (nevezetesen politikai pártok) funkciót nem teljesítve „elárulta az emberek akaratát.”

Tunéziában a jog az iszlám alapelvein nyugszik, melynek célja az élet, a becsület, a vagyon, a hit és a szabadság védelme

Az új alkotmánytervezet első fejezetének első cikke kimondja, hogy „Tunézia egy szabad, független és szuverén állam”.⁴

A népszavazásra bocsátott tervezet 5. cikke kimondja, hogy „Tunézia az iszlám nemzetköziség része, és kizárólag az államnak kell azon dolgoznia, hogy elérje a

valódi iszlám céljait az élet, a becsület, a vagyon, a vallás és a szabadság megőrzésében”.⁵

A saría tanok nyitó tétele (*al-maqászid as-saríá*) is kimondja, hogy az iszlám jog célja az élet megőrzése.⁶ A saríára hivatkozó „halálkultuszok” tehát magának a saría alapelvének mondanak ellent. Ebben is megmutatkozik az iszlám és az iszlamizmus közötti alapvető különbség. Ezzel az önpusztító, abortuszt megengedő, sőt arra buzdító szélsőséges szekuláris kurzusoktól is elkülönül a valódi iszlám alapelveket követő társadalmi berendezkedés.

Konklúzió

Tunézia függetlenségének kivívása óta megtapasztalt először egy a népe által szeretett és tisztelt államelnököt (Habib Bourguiba 1957-1987), aki megteremtette egy modern társadalom alapjait az észak-afrikai országban. Bourguiba létrehozott egy erős elnöki rendszert is. A jelenlegi elnök e tekintetben kontinuitást mutat. Abban azonban már nem, hogy nem egy egypárti állam má alakítja Tunéziát és személyi kultuszt sem alakít ki ön maga körül. Bourguiba 1975-ben életfogytiglani elnöknek kiáltotta ki magát. Kaisz Szaied továbbra is szavazással kér felhatalmazást.

Zine El Abidine Ben Ali 1987-ben elmozdította hivatalából a betegsége okán alkalmatlannak nyilvánított Bourguibát. Hatalomra jutásában és annak gyakorlásában sem mutat hasonlóságot a 2011-ben megbuktatott diktátor a jelenlegi elnökkel. Eklatáns különbség a közismerten becsületes és elvhű Kaisz Szaied és közte, hogy a diktátor ellen nemzetközi elfogatóparancsot is kiadtak sikkasztás és drogkereskedelem okán.

Egy személyi kultusszá alakult erős elnöki rendszert diktatúra követett, majd annak bukásával beköszöntött a képviseleti demokrácia Tunéziában, melyből korrupszága és alkalmatlanszága okán elégük lett a lakosságnak és egy becsületes, elvhű, autoriter jogászprofesszort választottak meg 2019-ben. 3 évre rá kibővített végrehajtó hatalmat is megszavaztak Kaisz Szaiednek, aki nem épített személyi kultuszt maga körül, aki nem értek korrupciós vádak, s aki az ellenvéleményeket is meghallgatja.

A 2024. október 6-án tartott választáson, noha alacsony részvételi arány mellett, az első fordulóban [újraválasztották](#) Kaisz Szaidot elnöknek második ciklusára.

2025-ben az új Tunézia továbbra is az elnöki projekt korszakában él, mely eredményeinek és kihívásainak témáját egy későbbi elemzés tárgyalja.

Eurázsia vonatkozásában végül megemlítenéd, hogy még Tunézia nem része Eurázsianak, jelentős kapcsolatokat ápol mind az Európai Unióval (EU), mind az Eurázsiai Gazdasági Unióval (EAEU), és folyamatban vannak a [tárgyalások](#) az utóbbival fennálló lehetséges kereskedelmi megállapodásokról. A megbeszélések középpontjában egy lehetséges szabadkereskedelmi megállapodás áll a kereskedelem fellendítése és az akadályok lebontása érdekében.

Tunézia elmozdulása egy centralizált, tekintélyelvű elnökség felé Kaisz Szaied elnöksége alatt inkább Törökország és Oroszország rendszereihez hasonlítható, mintsem egy formális eurázsiai modellhez. Ugyanakkor Tunézia 2024-es választásai megerősítették Szaied megnövekedett hatalmát a szigorúbb szabályozásokkal, az ellenzék és a média korlátozásával, valamint a nyugati demokratikus eszméktől a centralizált hatalmú rendszer felé való elmozdulással, hasonlóan néhány eurázsiai államhoz. Az elemzésben említett iszlám demokratikus berendezkedésével azonban mind a nyugati demokráciáktól, mind az eurázsiai központi rendszerektől eltérő, saját utat jár be elnöklete alatt Tunézia.

¹ A lényegi különbség a kettő között, hogy míg az előbbi a mindennapi élettel összehangolni igyekszik az iszlám alapelveit, az utóbbi rá akarja erőltetni. Az iszlám demokrácia középútra törekszik a kettő véglet között: a vallási iránytűt elhajító szekularizmus és az erőltetett vallásosság között.

² A Tunéziát 23 évig vezető, a forradalom kitörésekor 74 éves Zin el-Abidin ben Ali elnök olyan diktatúrát épített ki, ahol a politikai és a gazdasági élet vezető pozícióit családtagjai vagy kegyeltjei foglalták el. Mindez jelentős inflációval és munkanélküliséggel párosult. A korrupcióról szóló folyamatos szóbeszéd, az infláció és a munkanélküliség egyre erősebb feszültséget keltett, mely végül [forradalom](#)ba tört ki, melynek „eredményeként” a korrupt diktatúra helyébe egy szintén korrupt demokratikus rendszer épült ki.

³ Az új berendezkedés a népszuverenitásra hivatkozik, ugyanakkor intézményesen a döntéshozatal koncentráltabb lett. Így a népszuverenitás gyakorlása inkább közvetett és személyhez kötött (elnökcetrikus), mintsem intézményesen pluralista.

⁴ تونس دولة حرة مستقلة ذات سيادة / La Tunisie est un Etat libre, indépendant et souverain.

⁵ تونس جزء من الأمة الإسلامية، وعلى الدولة وحدها أن تعمل في ظل نظام ديمقراطي، على تحقيق مقاصد الإسلام الحنيف في الحفاظ على النفس والعرض والدين والحرية / La Tunisie constitue une partie de la nation islamique. Seul l'Etat doit œuvrer, dans un régime démocratique, à la réalisation des vocations de l'Islam authentique qui consistent à préserver la vie, l'honneur, les biens, la religion et la liberté.

⁶ A maqasid fogalmát először al-Ghazali (1111-ben halt meg) fogalmazta meg világosan, aki azt állította, hogy Istennek az alapvető célja az isteni törvény kinyilatkoztatásával az emberi jólét öt alapvető elemének megőrzése: az élet, a becsület, a vagyon, a vallás és a szabadság. Lásd: Opwis, Felicitas (2007). Abbas Amanat; Frank Griffel (eds.). *Islamic Law and Legal Change: The Concept of Maslaha in Classical and Contemporary Legal Theory*. Vol. Shari'a: Islamic Law in the Contemporary Context (Kindle ed.). Stanford University Press